

Robert Stærmose – taget som gidsel i 1943

Robert Stærmose

Robert Stærmose, der var forstander for Støvring Højskole og folketingsmand, valgt for partiet Dansk Samling, havde ved flere lejligheder været indblandet i det illegale arbejde under 2. verdenskrig. Blandt andet fungerede Højskolen som skjul for nedkastede faldskærmsfolk, sendt fra England.

De tyske myndigheder havde mistanken rettet mod Stærmose, men ikke direkte beviser. Tyskernes aversion mod Stærmose var dog så stor, at han kom på listen, da der blev taget gidsler blandt prominente danskere i august 1943.

Her er et uddrag af, hvad Stærmose har fortalt om sin anholdelse.

I slutningen af august var der som bekendt uro i en del byer, blandt andet i Aalborg, hvor der i ugen fra 23. august til 29. august var strejke. Gennem telefonen holdt jeg mig i daglig forbindelse med København, og lørdag eftermiddag vidste jeg, at regeringen og de samarbejdende partier havde sagt nej til en række vidtgående krav fra tysk side. Ud på aftenen var jeg for sidste gang i forbindelse med hovedstaden, og af de oplysninger, jeg fik, kunne jeg skønne, at der ville ske noget afgørende i løbet af natten.

Støvring højskole

Jeg skulle lørdag eftermiddag have været på en foredragsrejse til Vendsyssel, men jeg sendte afbud, fordi jeg ikke fandt det forsvarligt at forlade familien. Vi havde allerede ”beskikket vort hus” ved alle vore ejendes afsendelse til Roskilde samme eftermiddag, men alligevel var der et og andet, som skulde tilrettelægges, så det blev ret sent, før vi gik til ro oppe på skolens gæsteværelse.

Hen på natten skete der noget. Min kone vågnede først og sagde meget roligt: ”Nu er de her”. Vi hørte klirren af jernbeslåede støvler på flisegangen foran huset og så lommelygter glimte ind mod vinduerne. Verandadøren blev slået op, og lidt efter hørte vi trampen gennem stuerne neden under. Jeg gik ned gennem mit kontor og ind i den store dagligstue. Fra spisestuen kom tre tyske soldater løbende. De rettede lygterne og maskinpistolerne på mig, og en af dem, der straks efter præsenterede sig som flensborger, spurgte på dansk: ”Er det Stærmose, Robert?” Jeg svarede ja og spurgte, hvad man ville mig. ”Vi har ordre til, at De skal følge med, det danske politi har godkendt det,” svarede soldaten. ”Det kan jeg ikke tro, at det danske politi har noget med at gøre,” sagde jeg. ”Jo,” sagde flensborgeren, ”det danske politi er indforstået”. ”Det kan ikke passe,” fastholdt jeg, ”må jeg se arrestordren?” Det måtte jeg ikke. Flensborgeren beklagede, men de havde kun ordre til at hente mig, og jeg var nødt til at følge med.

Jeg fik tøj på og pakkede en taske, og da min kone og Else Hviid Sørensen fra Aalborg, som var gæst hos os, var kommet til stede i mit kontor, sagde jeg, mest af hensyn til den unge

Flensborger: ”Jeg er dansk civil borger, og derfor må jeg protestere imod, at tyske militære myndigheder arresterer mig. Desuden er jeg dansk rigsdagsmand og nyder som sådan en særlig retsbeskyttelse, så jeg efter den danske grundlov ikke kan arresteres uden Folketingets samtykke. Jeg vil gerne have, at De udtrykkelig oversætter denne protest for Deres officer.” Den tyske officer svarede: ”Vi ved intet om dette. Vi har kun ordre til at arrestere Dem, og den ordre må vi udføre.” Flensborgeren spurgte: ”Hvad er det egentlig, der sker?” Jeg svarede: ”Der finder sandsynligvis i disse timer en tysk magtovertagelse sted, og derfor arresteres der sikkert en lang række danskere over hele landet. Jeg ved, at der i aftes ved 23-tiden stod store tyske styrker på Rådhuspladsen i København, og at der holdt tanks og panservogne ved alle indkørselsveje til København. Den danske Regering har nægtet at gennemføre en række tyske militære krav.” Denne oplysning vakte megen interesse blandt de tyske soldater. Jeg sagde farvel til min kone og vor gæst. Børnene lod vi sove. Derefter førtes jeg ned til en lastbil, der holdt på landevejen. Officeren fløjtede, og fra hjørnerne af skolebygningerne dukkede flere soldater frem. Der var i alt 10 mand med maskinpistoler.

Bilen kørte mod syd, og da vi drejede ind ad Skørpingvejen, blev jeg hurtigt klar over, at vi kørte mod Fræer. Klokken var godt tre, og det var bælgmørkt. De tyske soldater snakkede stille sammen om de oplysninger, jeg havde givet dem. I Fræer opholdt jeg mig en halv times tid i en af barakkernes samlingsstuer. Jeg sagde nej tak til tilbud om kaffe, men fik vand til at børste tænder i, og lidt efter blev jeg anbragt i en lille personbil med to soldater som vagt. Vi kørte over Rebild til hovedvejen og satte kursen mod Aalborg. Bilen var en 4-personers Opel Olympia af samme type, som jeg selv kørte i gamle dage, da vejene ud i Europa lå åbne for os. Ved siden af mig sad en hjelm, en uniform og en maskinpistol, foran mig sad en hjelm, en uniform og en maskinpistol og foran sad endnu en hjelm og en uniform og kørte vognen. Mens vi snurrede mod nord, tog mine tanker en mærkelig retning. Jeg så mig selv stå et sted ude i Himmelummet og kigge på disse fire væsner i den lille rullende æske, hjelmene, uniformerne, maskinpistolerne og ham i regnfrakken. Og jeg følte, at ham deroppe, der stod ved siden af det hele, smilede et smil, der varmede i mig, som om det var små børns leg, man glædede sig over, og han, der stod udenfor, sagde: ”Det burde nu have været mennesker, det der.” Derefter drejede mine tanker sig ind på dette: ”Du kan risikere at blive skudt - der sker så meget tilfældigt under en krig.” Om jeg var bange? Nej, mærkelig nok ikke. Men de små børns pludren og smil, min kones færden, blomsternes farver og duft og al livets dejlighed fyldte sindet og kom mig meget nær, men straks efter slog dette desværre over i nogle meget forfængelige tanker: ”Hvis jeg får lov at få et allersidste ønske opfyldt, så vil jeg bede om, at de ikke skyder mig gennem hovedet. Det kommer vist til at se så griset ud, hvis man bliver skudt i hovedet,” tænkte jeg.

Da vi var kommet over Skalborg Bakke, blev bilen standset af patruljer, der spærrede vejen, og også da vi kørte ind foran kommandanturen i Aalborg, kunne jeg se, at Værnemagten havde meget travlt. Der var trængsel af biler foran det forhenværende Birchs Hotel. Jeg blev sat ind i et kontor hos en officer, der intet sagde. Jeg sad i en times tid uden selv at sige noget. Jeg var spændt på, hvad der nu ville ske. Lige oven over officeren hang et stort skilt på væggen med Indskriften: ”Was wurde der Führer dazu sagen?” – ”Hvad ville Føreren mon sige til det?” - og på et andet skilt var der oplysning om, hvor man kunne få luthersk-evangelisk og katolsk sjælesorg. Efter lang tids stilhed spurgte jeg: ”Hvad sker der egentlig?” ”Wir brechen die Streike,” svarede officeren. ”Hvordan?” spurgte jeg nysgerrigt. ”Mit gewalt,” lød det korte svar.

Robert Stærmosse flyttedes senere til Horserødlejren, hvorfra han blev løsladt 12. oktober efter 45 dages internering.